

**PROCEDURY POSTĘPOWANIA
W SYTUACJACH ZAGROŻENIA
BEZPIECZEŃSTWA
I W SYTUACJACH TRUDNYCH
W ZAKRESIE WYCHOWANIA I OPIEKI
W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 3
IM. KORNELA MAKUSZYŃSKIEGO
W RAWICZU**

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.
- Ustawa Prawo Oświatowe z 14 grudnia 2016r.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem.
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.
- Ustawa o działaniach antyterrorystycznych z 10 czerwca 2016r.
- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z 26 października 1982r.
- Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z 29 lipca 2005r.

Cele procedur:

- stworzenie warunków sprzyjających zapewnieniu zdrowia i bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniom,
- zapobieganie powtarzaniu się zachowań niepożądanych poprzez wskazanie działań profilaktycznych,
- wypracowanie metod współpracy ze środowiskiem ucznia,
- usprawnianie i zwiększanie skuteczności oddziaływań wychowawczych szkoły w sytuacjach trudnych,

A. SYTUACJE ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA

I. Postępowanie nauczyciela w przypadku pojawienia się na terenie szkoły obcych osób, których zachowanie i wygląd wzbudzają niepokój

1. Każdy, kto zaobserwuje niepokojące zachowania osoby obcej na terenie szkoły, powiadamia o tym pracownika sekretariatu i dyrektora.
2. W przypadku, gdy w/w osoba odmawia podania celu wizyty, zachowuje się agresywnie bądź stwarza zagrożenie dla osób przebywających w szkole, należy poprosić tę osobę o opuszczenie terenu szkoły. Jeżeli nie zastosuje się do tego polecenia, wówczas dyrektor informuje o tym fakcie policję.

II. Wtargnięcie napastnika (terrorysty) do szkoły

1. **Jeżeli nie ma szansy na ucieczkę, należy się ukryć, zamknąć drzwi na klucz (*zabarykadować się*)** - szybkie zamknięcie drzwi może uniemożliwić napastnikowi wejście do pomieszczenia i zabicie kolejnych osób.
2. **Należy wyciszyć i uspokoić uczniów** - wszelkie dźwięki wydostające się z sal lekcyjnych mogą spowodować próbę wejścia napastnika do pomieszczenia lub ostrzelanie sali lekcyjnej przez drzwi czy ścianę.
3. **Nakazać wyłączenie telefonów** - niespodziewane sygnały telefonów mogą zdradzić obecność osób wewnątrz zamkniętych pomieszczeń i zachęcić napastnika do wejścia.
4. **Poinformować dyrektora szkoły lub policję, wysyłając informację tekstową - SMS o zaistniałej sytuacji** - w przypadku wtargnięcia napastnika do szkoły niezbędne jest natychmiastowe przekazanie informacji policji.
5. **Zasłonić okno, zgasić światło** - należy zaciemnić salę, aby utrudnić obserwację osób zabarykadowanych w salach lekcyjnych przez osoby współpracujące z napastnikami, a znajdujące się na zewnątrz obiektu szkolnego.
6. **Nie należy przemieszczać się** - przemieszczanie się może powodować dźwięki lub cień, które mogą zostać usłyszane lub zauważone przez napastników.
7. **Należy stanąć poniżej linii okien i zejść ze światła drzwi** - przebywanie w świetle drzwi rzuca cień i może zostać zauważone przez napastników.
8. **Należy zejść z linii strzału, położyć się na podłodze** - z reguły napastnicy strzelają na wysokości około 1 do 1,5 m. Strzały z broni palnej bez problemu penetrują drzwi i mogą zabić osoby znajdujące się wewnątrz.

9. **Jeżeli padną strzały, nie wolno krzyżeć** - napastnicy oddając na ślepo strzały przez zamknięte drzwi, chcą sprowokować krzyki przerażonych osób i upewnić się czy w salach rzeczywiście nikogo nie ma.
10. **Nie wolno otwierać nikomu drzwi** - interweniujące oddziały policji w przypadku takiej konieczności same otworzą drzwi. Napastnicy mogą zmusić osoby funkcyjne do przekazania komunikatu, który ma spowodować otwarcie drzwi.
11. **W przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia należy podjąć walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia** - w sytuacji obecności aktywnego strzelca jego celem jest zabicie jak największej liczby ludzi. W takiej sytuacji podjęcie walki może dać jedyną szansę na uratowanie życia.

W przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą:

1. **Należy wykonać bezwzględnie polecenia napastnika** - wszelkie próby oporu mogą być uznane przez napastników jako akt agresji i zakończyć się śmiercią zakładników.
2. **Na żądanie terrorystów należy oddać im przedmioty osobiste, np. telefon** - wszelkie próby oszukania napastników mogą zakończyć się śmiercią osoby oszukującej.
3. **Należy poinformować, że nie można wykonać jakiegoś polecenia** - w takim przypadku ewentualne niewykonanie polecenia napastników niezostanie potraktowane jako próba oporu.
4. **Nie patrzeć terrorystom w oczy i unikać kontaktu wzrokowego** - w takiej sytuacji patrzenie w oczy może zostać uznane za akt prowokacji i agresji.
5. **Nigdy nie wolno stanąć plecami do napastnika** - odwracanie może zostać uznane jako akt agresji czy lekceważenia, utrudnia także orientację w sytuacji.
6. **Nie należy zwracać na siebie uwagi** - niezwracanie na siebie uwagi może zwiększyć szansę na uratowanie życia w przypadku, gdy zamachowcy zdecydują się zabić kogoś dla przykładu.
7. **Nie wolno lekceważyć napastnika i nie wolno być agresywnym** - brak szacunku i agresja mogą zostać ukarane przez zamachowców.
8. **Nie oszukiwać terrorysty** - oszustwo może zostać potraktowane jako brak szacunku czy agresji i zostać ukarane.
9. **Należy uspokoić uczniów, zawsze zwracać się do nich po imieniu** - zwracanie się do uczniów po imieniu pozwala na ich spersonalizowanie, co może spowodować lepsze ich traktowanie przez zamachowców.

10. **Należy poinformować napastnika o uczniach ze schorzeniami** - wiedza ta w konsekwencji obniży agresję ze strony zamachowców wobec dzieci, których zachowanie odstaje od reszty.
11. **Pytać zawsze o pozwolenie, np. gdy konieczne jest zwrócenie się do uczniów** - każda aktywność podjęta bez zgody zamachowców może zostać potraktowana jako akt oporu czy agresji i w konsekwencji ukarana.
12. **Należy zawsze korzystać z dobrej woli terrorysty** - nigdy nie wiadomo, kiedy kolejny raz będziemy mogli napić się czy zjeść posiłek.

W przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję:

1. **Nie wolno uciekać z miejsca zdarzenia i wykonywać gwałtownych ruchów – można zostać uznanym za terrorystę** - policja w trakcie operacji odbijania zakładników nie jest w stanie odróżnić napastników od ofiar.
2. **Nie wolno próbować pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi** - próba pomocy siłom bezpieczeństwa bez ich wyraźnej zgody czy prośby może zostać potraktowana jako akt agresji.
3. **Należy położyć się na podłodze, trzymając ręce z otwartymi dłońmi najlepiej na wysokości głowy** - taka pozycja pozwala widzieć ewentualne niebezpieczne narzędzia będące w posiadaniu zamachowców, którzy wtopili się w szeregi zakładników.
4. **Należy słuchać poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawać się jej działaniom** - postawa taka ułatwia działania policji, a także identyfikację zamachowców, którzy próbują się wtopić w szeregi napastników.
5. **Nie wolno trzeć oczu w przypadku użycia gazów łzawiących** - tarcie oczu tylko pogarsza skutki użycia gazu łzawiącego.
6. **Należy zapytać o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami** - wszelkie samowolne działania mogą zostać potraktowane jako akt agresji i mogą utrudnić akcję ratunkową.
7. **Należy odpowiadać na pytania funkcjonariuszy** - policja zbiera kluczowe informacje mające się przyczynić do skutecznej akcji uwolnienia zakładników i identyfikacji zamachowców.
8. **Trzeba być przygotowanym na traktowanie przez funkcjonariuszy jako potencjalnego terrorysty dopóki tożsamość nie zostanie potwierdzona** - w pierwszej fazie operacji odbijania zakładników policja nie jest w stanie odróżnić zakładników od napastników, którzy często próbują się wtapiać w tłum i uciec z miejsca ataku.

9. **Po wydaniu polecenia wyjścia – opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku** - w przypadku interwencji sił bezpieczeństwa należy wykonać polecenia dokładnie, tak jak tego chcą siły interwencyjne.
10. **Nie zatrzymywać się dla zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru** - najważniejsze jest uratowanie życia i zdrowia, a dopiero później ratowanie dóbr materialnych.

III. Podłożenie ładunku wybuchowego

Otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:

1. **Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego, należy zapamiętać jak największą liczbę szczegółów** - uzyskane informacje/szczegóły mogą być istotne dla policji dla identyfikacji sprawcy alarmu.
2. **Zapisać natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje** - w przypadku stresującej sytuacji po pewnym czasie możesz mieć problemy z przypomnieniem sobie istotnych informacji.
3. **Poinformować niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną w szkole za uruchomienie procedury** - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły.
4. **Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocząć ewakuację zgodnie z planem ewakuacji** - ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ma ona na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.
5. **Nie wolno używać telefonu komórkowego** - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy.
6. **Sprawdzić, jeżeli można, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia** - stwierdzenie obecności nieznanego przedmiotu w klasie może przyspieszyć akcję policji i zminimalizować skutki ewentualnej eksplozji.
7. **Należy bezwzględnie wykonywać polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb** - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową.
8. **W miejscu ewakuacji policzyć wszystkie dzieci i poinformować osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi** - szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły.

9. **Poinformować rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu** - informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych

Podłożenie podejrzanego pakunku

1. **Odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku** - należy założyć, że podejrzany pakunek jest ładunkiem wybuchowym, dopóki taka ewentualność nie zostanie wykluczona.
2. **Nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwał podejrzanego pakunku** - w przypadku ładunku wybuchowego może on eksplodować w trakcie próby manipulowania
3. **Okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala)** - okrycie pakunku w przypadku wycieku nieznannej substancji może ograniczyć rozprzestrzenianie się substancji.
4. **Poinformuj o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury** - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły
5. **Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji** - ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ewakuacja ma na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.
6. **Nie używaj telefonu komórkowego** - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy.
7. **Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb** - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową.
8. **W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi** - szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły.
9. **Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu** - informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych

IV. Agresywne zachowania w szkole

Bójki

1. Interwencja bezpośrednia
 - 1) rozdzielenie bijących się,
 - 2) dopuszcza się użycie siły przez nauczyciela (jeśli w jego ocenie jest to konieczne),
 - 3) udzielenie pomocy medycznej poszkodowanym (jeśli jest taka potrzeba).
2. Poinformowanie o zdarzeniu dyrektora szkoły i wychowawcy klasy.
3. Rozmowa dyrektora szkoły, pedagoga, wychowawcy z uczniami – ustalenie powodów bójki
 - 1) wysłuchanie wszystkich osób biorących udział w bójce, a także świadków zdarzenia,
 - 2) ustalenie przyczyn takiego zachowania.
4. Poinformowanie o wydarzeniu rodziców uczniów biorących udział w bójce.
5. Ustalenie kary dla uczestników.
6. W klasach, w których występują bójki przeprowadzenie zajęć z wychowawcą na temat:
 - 1) Radzenie sobie z agresją.
 - 2) Dlaczego pozwalamy na agresję?– syndrom świadka.
7. W przypadku poważnego pobicia – wymagającego interwencji lekarza, powiadomienie policji.

Agresja słowna

1. Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska.
2. Należy powiadomić wychowawcę klasy i/lub dyrektora, pedagoga/psychologa.
3. Wychowawca (pedagog lub psycholog) przeprowadza rozmowę z uczniem mającą na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia. Rozmowę z ofiarą i agresorem należy przeprowadzić osobno.
4. Wychowawca (pedagog/psycholog) przeprowadza rozmowę ze sprawcą i ofiarą w celu ustalenia okoliczności zdarzenia, ustala wraz ze sprawcą formę zadośćuczynienia.

5. O zaistniałym zdarzeniu należy poinformować rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia.
6. Pedagog/psycholog szkolny powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi.
7. W przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach.
8. W poważnych przypadkach, np. uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa ściganego na wniosek poszkodowanego, powiadamiana jest policja.
9. Wobec ucznia przejawiającego zachowania agresywne stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie lub regulaminie szkoły.

V. Popelnienie przez ucznia czynu karalnego

Przypadek dotyczy czynów zabronionych przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich rozumianych jako przestępstwo, przestępstwo skarbowe albo wykroczenie określone w artykułach:

- art. 50a – posiadanie noża, maczety lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu w miejscu publicznym,
- art. 51 – zakłócenie spokoju lub porządku publicznego,
- art. 69 – umyślne niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków,
- art. 74 – niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków ostrzegawczych,
- art. 76 – rzucanie przedmiotami w pojazd mechaniczny,
- art. 85 – samowolne ustawianie, niszczenie, uszkodzanie znaków,
- art. 87 – prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu,
- art. 119 – kradzież lub przywłaszczenie,
- art. 122 – paserstwo czyli nabycie mienia, wiedząc o tym, że pochodzi ono z kradzieży,
- art. 124 – niszczenie lub uszkodzanie cudzej rzeczy,
- art. 133 – spekulacja biletami, tzw. konik,
- art. 143 – utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń użytku publicznego.

1. Osoba będąca świadkiem/dostrzegła zagrożenie zobowiązania jest do powiadomienia dyrektora szkoły.
2. Dyrektor szkoły odpowiada za ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia.

3. W przypadku, gdy sprawca jest znany i przebywa na terenie szkoły, wyznaczone przez niego osoby winny zatrzymać i przekazać go dyrektorowi szkoły lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę.
4. Dyrektor szkoły winien powiadomić rodziców ucznia o zaistniałym przypadku.
5. Dyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (np. rozbój, uszkodzenie ciała, itp.) lub w przypadku, gdy nieletni sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość jest nieznana. Do jego obowiązków należy także zabezpieczenie ewentualnych dowodów lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich Policji.

Postępowania na wypadek ucznia będącego ofiarą czynu karalnego

1. Osoba będąca świadkiem, która dostrzegła zagrożenie, winna udzielić ofierze czynu karalnego pierwszej pomocy (przedmedycznej) bądź zapewnić jej udzielenie poprzez wezwanie lekarza, w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń. Następnie świadek powinien powiadomić o sytuacji dyrektora szkoły.
2. Obowiązkiem dyrektora szkoły jest niezwłoczne powiadomienie rodziców ucznia - ofiary czynu karalnego.
3. Następnie dyrektor szkoły winien niezwłocznie wezwać policję, szczególnie w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia.
4. W dalszej kolejności ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc, wsparcie psychologiczne.

VI. Znalezienie w szkole substancji psychoaktywnych

1. W przypadku znalezienia podejrzonej substancji odurzającej na terenie szkoły:

- 1) zachować szczególne środki ostrożności,
- 2) zabezpieczyć substancję przed dostępem do niej uczniów oraz ew. jej zniszczeniem,
- 3) powiadomić dyrektora szkoły, który powiadamia policję,
- 4) ustalić (jeżeli to możliwe), do kogo znaleziona substancja należy,
- 5) przekazać Policji zabezpieczoną substancję oraz informację o zaistniałej sytuacji,
- 6) opracować i prowadzić projekty edukacyjne dot. w/w problematyki.

2. W przypadku podejrzenia ucznia o posiadanie środków odurzających:

- 1) odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,
- 2) powiadomić dyrektora szkoły, dyrektor powiadamia policję,
- 3) powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego,
- 4) zażądać od ucznia w obecności innej osoby/pedagoga przekazania posiadanej substancji,
- 5) zażądać od ucznia pokazania zawartości plecaka oraz zawartości kieszeni,
- 6) powiadomić rodziców/prawnych opiekunów ucznia,
- 7) poinformować rodziców o obowiązujących procedurach w szkole,
- 8) przeprowadzić z uczniem w obecności rodziców dziecka rozmowę o złamaniu obowiązującego prawa szkolnego. W dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi. Wsparcia należy udzielić również rodzicom ucznia,
- 9) podjąć wraz z rodzicami działania profilaktyczne w zakresie posiadania i rozprowadzania środków odurzających.

3. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia alkoholem:

- 1) powiadomić dyrektora szkoły,
- 2) odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,
- 3) powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego,
- 4) przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego,
- 5) powiadomić rodziców ucznia z prośbą o przybycie do szkoły,
- 6) poinformować rodziców o obowiązującej w szkole procedurze postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych. W dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi. Wsparcia należy udzielić również rodzicom ucznia,
- 7) przeprowadzić rozmowę z rodzicami, wskazując argumenty dla zagrożenia zdrowia, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji,
- 8) powiadomić policję.

4. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia narkotykami:

- 1) poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji,
- 2) poinformować pielęgniarkę/pedagoga/psychologa szkolnego,
- 3) w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,
- 4) przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego,
- 5) wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia,

- 6) przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania,
- 7) przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem,
- 8) zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu odurzania się, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji,
- 9) opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem,
- 10) wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny, monitorować i ewaluować efekty,
- 11) powiadomić policję.

5. W przypadku **rozpoznania stanu odurzenia ucznia „dopalaczami”**:

- 1) poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji,
- 2) w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie,
- 3) poinformować pedagoga/psychologa szkolnego,
- 4) przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego,
- 5) wezwać karetkę pogotowia ratunkowego,
- 6) przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania,
- 7) przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem w ich obecności lub indywidualnie w celu wyciszenia emocji,
- 8) udzielić pomocy i zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu od odurzania się,
- 9) opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem,
- 10) wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny, monitorować i ewaluować efekty,
- 11) powiadomić policję.

6. W przypadku **odmowy współpracy przez rodziców**:

- 1) szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub policję,
- 2) powiadomione instytucje wdrażają obowiązujące procedury postępowania,
- 3) szkoła współpracuje z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia ucznia,
- 4) szkoła udziela informacji i przekazuje dotychczasowe sposoby postępowania z uczniem,
- 5) szkoła współpracuje z Ośrodkiem Wychowawczym, w którym umieszczono ucznia,
- 6) szkoła monitoruje ucznia do czasu osiągnięcia przez niego pełnoletności.

VII. Kradzież lub wymuszenie pieniędzy lub przedmiotów wartościowych

- 1) Osoba, która wykryła kradzież, winna bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły.
- 2) Należy przekazać sprawcę czynu (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę pedagoga szkolnego lub dyrektora szkoły.

- 3) Należy zabezpieczyć dowody przestępstwa, tj. przedmioty pochodzące z kradzieży lub wymuszenia i przekazanie ich policji.
- 4) Należy zażądać, aby uczeń przekazał skradzioną rzecz, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni we własnej odzieży oraz przekazał inne przedmioty budzące podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną rzeczą - w obecności innej osoby, np. wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego, psychologa, dyrektora lub innego pracownika szkoły (należy pamiętać, że pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia. Może to zrobić tylko Policja).
- 5) We współpracy z pedagogiem szkolnym należy ustalić okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia.
- 6) Dyrektor szkoły winien wezwać rodziców sprawcy i przeprowadzić rozmowy z uczniem w ich obecności. Należy sporządzić notatkę z tej rozmowy podpisaną przez rodziców.
- 7) Należy powiadomić Policję.
- 8) Sprawca winien dokonać zadośćuczynienia poszkodowanemu w kradzieży.

VIII. Wystąpienie przypadków pedofilii w szkole

- 1) Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie tego zjawiska.
- 2) W pierwszym kroku po stwierdzeniu zagrożenia należy powiadomić dyrektora oraz pedagoga/psychologa szkolnego.
- 3) W przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów, należy bezzwłocznie powiadomić najbliższą placówkę Policji.
- 4) Dyrektor szkoły winien przekazać pracownikom szkoły informację o stwierdzonym zagrożeniu.
- 5) Wychowawcy klas oraz pedagog szkolny winni podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie.
- 6) W przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłocznie powinni zostać powiadomieni rodzice ucznia oraz policja w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawcy molestowania.
- 7) Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem (w obecności rodziców ustala przyczyny i okoliczności zdarzenia).
- 8) Dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców ucznia.
- 9) Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.

- 10) Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami ustala działania z udziałem psychologa dziecięcego lub pedagoga w celu zapewnienia opieki nad uczennicą/uczniem.

IX. Wystąpienia przypadków rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia

- 1) W przypadku powzięcia przez nauczyciela/rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w Internecie w szkole należy bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły oraz administratora sieci o zaistniałym zdarzeniu.
- 2) W przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez sprawców zdarzenia.
- 3) Dyrektor szkoły winien przekazać informację o stwierdzonym zagrożeniu pracownikom szkoły.
- 4) Wychowawca klasy i pedagog szkolny winni podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań.
- 5) Dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne.
- 6) Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.
- 7) Dyrektor szkoły powiadamia o zdarzeniu policję.

X. Wystąpienie przypadków niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole

- 1) Nauczyciel lub inny pracownik szkoły powinien powiadomić dyrektora szkoły i/lub pedagoga/psychologa szkolnego o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole, a jeżeli jest ich świadkiem, żąda od ucznia zaprzestania czynności i podejmuje z nim rozmowę wychowawczą.
- 2) W przypadku, gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez uczniów, którzy brali czynny udział w tego typu zachowaniach.

- 3) Dyrektor lub pedagog/ psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia.
- 4) Jeżeli przeprowadzenie rozmowy z uczniem nie jest wystarczające dla zmiany jego zachowań, wychowawca, pedagog lub psycholog szkolny przekazuje rodzicom informację o zachowaniu ich dziecka, zobowiązując ich jednocześnie do szczególnego nadzoru nad nim.
- 5) Wychowawca może wezwać rodziców ucznia do szkoły i przeprowadzić rozmowę z uczniem w ich obecności oraz ustalić z nimi dalsze wspólne postępowanie z dzieckiem.
- 6) W sytuacji, kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do pojawienia się w szkole, gdy szkoła wykorzysta dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych i nie przynoszą one spodziewanych efektów, a zachowanie ucznia wskazuje na znaczny stopień demoralizacji (np. uprawianie nierzędu), dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich lub Policję – Wydział ds. Nieletnich.
- 7) Gdy zachowanie ucznia może świadczyć o popełnieniu przez niego przestępstwa (np. gwałtu), pedagog/psycholog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły po uprzednim powiadomieniu o zajściu rodziców zawiadamia najbliższą jednostkę Policji, która dalej postępuje zgodnie ze swoimi procedurami. Pedagog całe zdarzenie dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę.

XI. Postępowanie nauczyciela wobec ucznia – sprawcy cyberprzemocy:

1. Nauczyciel, któremu zgłoszono przypadek cyberprzemocy lub który wszedł w posiadanie takiej informacji, powiadamia o tym fakcie wychowawcę ucznia, pedagoga i dyrektora szkoły.
2. Wychowawca i pedagog szkolny wyjaśniają okoliczności zdarzenia i ustalają ewentualnych świadków, a także rodzaj materiału i sposób jego rozpowszechniania.
3. Wychowawca i pedagog szkolny, przy udziale informatyka, zabezpieczają dowody i ustalają tożsamość sprawcy cyberprzemocy. W przypadku trudności należy skorzystać z pomocy znajdującej się na stronie internetowej <http://helpline.org.pl>.
4. Wychowawca, pedagog i dyrektor szkoły analizują zdarzenie i powiadamiają rodziców sprawcy oraz w razie konieczności policję lub sąd rodzinny.
5. Wychowawca i pedagog szkolny zobowiązują ucznia – sprawcę cyberprzemocy - do zaprzestania takiego postępowania i wraz z informatykiem, do natychmiastowego usunięcia materiałów związanych z cyberprzemocą.

6. Wychowawca i pedagog szkolny informują rodziców/opiekunów ucznia – sprawcy o podjętych działaniach i zastosowanych środkach dyscyplinujących wobec niego.
7. W przypadku, gdy sprawca jest nieznany, należy doprowadzić do przerwania aktu cyberprzemocy, zawiadomić administratora serwisu o zaistniałym fakcie i konieczności usunięcia materiału z sieci. W przypadku trudności należy skorzystać z pomocy znajdującej się na stronie internetowej <http://helpline.org.pl>.

XII. Postępowanie nauczyciela wobec ucznia – ofiary cyberprzemocy:

1. Wychowawca przeprowadza z poszkodowanym uczniem rozmowę mającą ustalić poziom i zakres wymaganego wsparcia.
2. Wychowawca zawiadamia pedagoga szkolnego i dyrektora oraz rodziców ucznia o zaistniałym zdarzeniu.
3. Wychowawca i pedagog szkolny ustalają okoliczności i świadków zdarzenia oraz wdrażają działania zmierzające do przerwania aktu przemocy.
4. Uczeń zostaje objęty opieką psychologiczno-pedagogiczną, a w razie potrzeby skierowany do poradni specjalistycznej.
5. Wychowawca monitoruje sytuację poszkodowanego ucznia i jego funkcjonowanie w grupie rówieśniczej.

XIII. Postępowanie nauczyciela w przypadku podejrzenia zagrożenia próbą samobójczą

1. Ustalić rodzaj i poziom zagrożenia.
2. Obserwować i monitorować ucznia znajdującego się w trudnej, kryzysowej sytuacji.
3. W razie konieczności wezwać pomoc właściwą do zaistniałego zagrożenia.
4. W czasie takiej interwencji zadbać o to, aby przebiegła ona spokojnie i dyskretnie.
5. Zawiadomić o możliwym zagrożeniu próbą samobójczą wychowawcę, pedagoga szkolnego i dyrektora szkoły oraz rodziców ucznia.
6. W przypadku przybycia do szkoły rodziców przejmują oni opiekę nad uczniem.
7. W przypadku odmowy współpracy ze strony rodziców ucznia powiadomić sąd rodzinny.
8. Należy chronić ucznia oraz inne osoby przed dodatkową traumą związaną np. z kontaktem z postronnymi osobami, przedstawicielami mediów itp.

B. SYTUACJE TRUDNE WYCHOWAWCZO

I. Spóźnienia na lekcje.

1. W przypadku nagminnie pojawiających się spóźnień ucznia na lekcje:
 - 1) Rozmowa wychowawcy z uczniem w celu rozpoznania przyczyn spóźniania się.
 - 2) Poinformowanie rodziców o fakcie spóźnień i rozpoznanej przyczynie.
 - 3) Ustalenie z rodzicami i uczniem działań eliminujących dalsze spóźnienia z uwzględnieniem ich przyczyny, np. zmiana trybu życia.

2. W przypadku nagminnych spóźnień uczniów w klasie:
 - 1) postępowanie jak wyżej,
 - 2) przeprowadzenie zajęć z wychowawcą na temat:
 - a) punktualności jako pożądanej cechy osobowości,
 - b) zasad prawidłowego współżycia w grupie,
 - c) szacunku dla innych.

II. Ucieczki z pojedynczych lekcji

1. Rozmowa wychowawcy z uczniem celem ustalenia przyczyn ucieczek.
2. Zawiadomienie rodziców ucznia.
3. Przeprowadzenie rozmowy uczeń – rodzic – wychowawca i ustalenie warunków współpracy oraz uzupełnienie powstałych w wyniku ucieczek braków wiedzy.
4. Zobowiązanie ucznia do zaliczenia materiału z lekcji, na których uczeń był nieobecny.

III. Wagary

1. Rozmowa wychowawcy z uczniem w celu poznania przyczyn wagarowania.
2. W przypadku powtarzających się wagarów rozmowa z pedagogiem szkolnym.
3. Rozmowa wychowawcy, pedagoga, ucznia i rodzica. Zobowiązanie rodzica do cotygodniowej kontroli obecności dziecka w szkole.
4. Założenie przez ucznia zeszytu obecności w szkole (podpisy na każdej lekcji).
5. Ustalenie form i sposobów wyrównania zaległości w nauce.
6. Zastosowanie kary statutowej.
7. Wystosowanie pism do instytucji, tj. MGOPS i Sądu z prośbą o rozpoznanie problemu.
8. Zgłoszenie do organu prowadzącego wniosku o nałożenie kary pieniężnej.

IV. Palenie papierosów

1. Poinformowanie wychowawcy klasy i dyrektora szkoły o fakcie palenia papierosów przez ucznia.
2. Rozmowa z uczniem.
3. Powiadomienie rodziców.
4. Zastosowanie kary regulaminowej.
5. Zlecenie uczniowi przygotowania materiałów o szkodliwości palenia oraz zaprezentowanie ich na forum klasy podczas zajęć z wychowawcą.
6. Interwencja pedagoga szkolnego w sytuacji powtarzającej się.

V. Zastraszanie, wymuszanie, wywieranie presji

1. Działania wobec ofiary:
 - 1) Poinformowanie o zaistniałym zdarzeniu dyrektora szkoły, wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego.
 - 2) Rozmowa z ofiarą w celu udzielenia wsparcia.
 - 3) Wezwanie rodziców dziecka w celu nawiązania współpracy. Skierowanie ucznia do pedagoga lub psychologa na terapię dla ofiar przemocy.
 - 4) Otoczenie ucznia we współpracy z pedagogiem szkolnym szczególną opieką.
2. Działania wobec sprawcy:
 - 1) Rozmowa wychowawcy, pedagoga szkolnego w celu uświadomienia konsekwencji prawnych, społecznych i psychologicznych czynu.
 - 2) Wezwanie rodziców dziecka i poinformowanie o zaistniałym fakcie.
 - 3) Podjęcie przez ucznia działań społecznie akceptowalnych na rzecz środowiska szkolnego.
 - 4) Stała obserwacja zachowania się ucznia.
 - 5) W przypadku braku współpracy rodziców ze szkołą oraz powtórzenia czynu poinformowanie policji oraz sądu rodzinnego.

VI. Kłamstwo, oszustwo, fałszowanie dokumentów szkolnych

1. Kłamstwa, oszustwa
 - 1) Konfrontacja z osobami zainteresowanymi.
 - 2) Wezwanie rodziców i powiadomienie o zaistniałym zachowaniu.
 - 3) Zastosowanie kary statutowej.
2. Fałszowanie dokumentów szkolnych
 - 1) Powiadomienie dyrektora szkoły, wychowawcy.
 - 2) Wezwanie rodziców, informacja o zaistniałym zachowaniu.
 - 3) Zastosowanie kary statutowej.
 - 4) Powiadomienie policji.

VII. Zachowanie uniemożliwiające prowadzenie lekcji (wulgarnie zachowanie wobec rówieśników, nauczyciela, głośne rozmowy, chodzenie po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela)

1. Upomnienie słowne.
2. Próba uspokojenia sytuacji w klasie.
3. Powiadomienie wychowawcy klasy.
4. W przypadku braku reakcji na interwencję nauczyciela i wychowawcy powiadomienie dyrektora szkoły.
5. W poważnym przypadku powiadomienie rodziców ucznia.
6. Konsekwencje zgodnie ze statutem szkoły.

VIII. Niszczenie mienia osobistego i szkoły

1. Wyjaśniająca rozmowa z uczniem – wychowawca, pedagog, dyrektor.
2. Wezwanie rodziców.
3. Ustalenie z rodzicami i uczniem form zrekompensowania szkody (kupno, naprawa) lub poniesienia konsekwencji popełnienia czynu zgodnie ze statutem.
4. W przypadku znacznej szkody – wezwanie policji.

IX. Interwencja wychowawcza

1. Etap pierwszy – w momencie pojawienia się problemu z zachowaniem ucznia przeprowadzana jest osobista rozmowa nauczyciela lub wychowawcy dotycząca zaistniałej sytuacji. Nauczyciel jasno i wyraźnie informuje o tym, co widzi, słyszy, czego oczekuje i wyraża sprzeciw wobec niepożądanego zachowania, jeśli zachodzi

potrzeba, wskazuje jak należy naprawić wyrządzoną krzywdę (wspólnie ustalanie systemu naprawczego).

2. Etap drugi – udzielenie uczniowi informacji o możliwości wpisania uwagi, gdy jego zachowanie nie ulegnie poprawie. Piąta uwaga dotycząca niewłaściwego zachowania zobowiązuje wychowawcę do spotkania się z rodzicami ucznia. Na spotkaniu sygnalizowany jest problem dotyczący niepożądanych zachowań ucznia. Wspólnie z rodzicami ustala się działania mające wpływ na zmianę postępowania.
3. Etap trzeci – w przypadku braku poprawy zachowań odbędzie się spotkanie z wychowawcą, pedagogiem, rodzicem, uczniem i ewentualnie dyrektorem. W tym wypadku wprowadza się indywidualny zeszyt obserwacji zachowania ucznia na poszczególnych zajęciach dydaktycznych, zgodnie z planem lekcji – na okres czterech tygodni.
4. Etap czwarty – jeśli zachowania negatywne nie ulegają zmianie, poprawie i przyjęte działania nie odnoszą skutku, odbędzie się profilaktyczna rozmowa zespołu wychowawczego oraz rodziców z policjantem.
5. Etap piąty – brak poprawy w zachowaniu skutkuje rozmową zespołu wychowawczego z rodzicami. Rodzice i uczeń mogą otrzymać zalecenia/wskazówki, aby skorzystać z konsultacji osób z zewnątrz, instytucji, organizacji, a także zapewnienia pomocy i wsparcia ze strony szkoły.
6. Etap szósty – notoryczny brak poprawy, jeśli jest taka możliwość dyscyplinarne przeniesienie ucznia do klasy równoległej, jeśli zajdzie potrzeba skierowanie sprawy ucznia do stosownego Sądu rodzinnego z prośbą o wgląd w sytuację rodzinną/środowiskową.

X. Oddalenie się ucznia od grupy w czasie wycieczki/impresy szkolnej na terenie miejscowości, w której jest szkoła lub poza miejscem jej położenia

1. Opiekun grupy/kierownik wycieczki ustala okoliczności oddalenia się i podejmuje natychmiastowe poszukiwania zaginionego ucznia.
 - 1) poza miejscem zamieszkania – poszukiwanie podejmuje kierownik wycieczki, a grupa z opiekunami pozostaje w ustalonym miejscu,
 - 2) w miejscu zamieszkania – opiekun grupy telefonicznie informuje dyrektora szkoły, który deleguje osobę do doprowadzenia grupy do szkoły, a opiekun podejmuje poszukiwania.
2. Po odnalezieniu ucznia opiekun grupy/kierownik wycieczki:
 - 1) wyjaśnia przyczyny, które doprowadziły do takiej sytuacji,
 - 2) uświadamia odnalezionej osobie konsekwencje jego zachowania,

- 3) jeśli oddalenie jest nieświadome, przypomina regulamin wycieczki i udziela uczniowi upomnienia,
 - 4) jeśli oddalenie jest świadome – przypomina regulamin wycieczki i informuje ucznia o wszczęciu wobec niego statutowych czynności dyscyplinujących,
 - 5) informuje rodziców,
3. Jeżeli poszukiwania ucznia są bezskuteczne, opiekun/kierownik grupy informuje policję, dyrektora szkoły i rodziców.